

**T.C. İSTANBUL TİCARET
ÜNİVERSİTESİ**

**DIŞ TİCARET ENSTİTÜSÜ
WORKING PAPER SERIES**

Tartışma Metinleri

WPS NO/ 141 / 2018-01

**KUŞAK YOL GİRİŞİMİ'NİN AVRUPA BİRLİĞİ-ÇİN İLİŞKİLERİ
EKSENİNDE İNCELEMESİ**

Murat ÖZTUNA*

Özet

Kuşak Yol, Çin Liderleri tarafından şimdiye kadar yapılan en geniş kapsamlı uluslararası girişimdir. Çin kısa vadede Kuşak Yol Girişimi ile dış pazarlara erişim kolaylığı ve üretim fazlasını ihracat yolu ile dengeleyebilmeyi amaçlamaktadır. Çin'in Kuşak Yol Girişimi kapsamında kullandığı geniş kapsamlı finansal araçlar, stratejik ortağı Avrupa Birliği ile olan uluslararası ticaret ilişkilerinde çeşitli yeni fırsatlar sunmakla birlikte bazı çatışma noktalarının oluşmasına neden olmaktadır. Bu çalışmada Kuşak Yol Girişimi'nin genel çerçevesi, projenin hayata geçirilmesi ve sürdürülebilirliği açısından kullanılan araçlar yardımı ile açıklandıktan sonra bu projenin küresel ticarete etkileri AB ile Çin arasındaki uluslararası ticaret özelinde incelenmiştir. Bu çalışma konu ile ilgili rakamsal ve istatistiki bilgileri açıklayarak ve 2013-2017 yılları arasındaki ilgili literatürü karşılaştırmalı olarak inceleyerek, Kuşak Yol Girişiminin Avrupa Birliği ve Çin arasındaki ikili ilişkilerdeki belirleyici rolünü ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çin, Avrupa Birliği, uluslararası ticaret, Kuşak Yol.

Abstract

One Belt One Road is the most comprehensive international initiative ever made by the Chinese Leaders. China aims to offset the accessibility of foreign markets in the short run to rebalance its production surplus through exports. The wide range of financial instruments China has used under the framework of One Belt One Road is causing some conflicts and new opportunities in international trade relations with the European Union which is its strategic partner. In this work, firstly the general framework of the initiative being explained with the help of the tools used by China in terms of survival and sustainability of the project. Then the global trade effects of the project has being explained in terms of international trade between the EU and China. This study reveals the decisive role of the Belt and Road Initiative in the bilateral relations between the European Union and China, by explaining the numerical and statistical information about the subject and comparatively examining the relevant literature between the years 2013-2017.

Keywords: China, EU, international trade, OBOR.

Giriş

Çin'in büyük güç olarak nasıl bir devlet haline dönüşeceği 21. yüzyılın ekonomi politikasının en önemli sorusudur. Kendi halkının iradesine, fikriyatına ve aynı zamanda uluslararası kamuoyuna karşı sorumluluklarını yerine getiren, sorumlu büyük güç olması beklenmektedir (Wang, 2007, s. 170). Çin başkanı Xi'nin 2018 yeni yılı için yaptığı ulusa sesleniş konuşmasında Çin'in uluslararası sistemin koruyucusu olacağını açıkça belirtmesi sorumluluklarının farkındalığı açısından önemlidir (Xinhua, 2017). Çin'in uluslararası sistemdeki varlığının kavramsallaştırılması sırasında harmonik dünya toplumu ve ekonomik diplomasi ana kriterleri oluşturmuştur (Wang, 2007, s. 176-183). Bu bağlamda, Kuşak Yol - uluslararası terimi ile 'One Belt One Road' (OBOR) - Projesi Çin Liderleri tarafından şimdiye kadar yapılan en geniş kapsamlı uluslararası girişimdir. Çin liderliğinin uluslararası projelerinde kademeli olarak önemli bir yere sahip olmuştur. Geride bıraktığımız son 4 yıllık süreç içerisinde bütünsel olarak Çin'in stratejik ve dış politika planlamasında en önemli araç haline dönüşmüştür (Du & Ma, 2015). Çin kısa vadede OBOR'dan dış pazarlara erişim kolaylığı ve üretim fazlasını ihracat yolu ile dengeleyebilmeyi amaçlamaktadır. Bu kısa vade hedefleri ile paralel olarak özellikle katma değer oranı yüksek olan yenilenebilir enerji, elektronik ticaret gibi sektörlerde 2000'li yılların başından itibaren gelişim göstermiş firmalarına dış pazarlarda pazar payı sağlamak da alt başlık olarak eklenmelidir. Bu hedefler bağlamında Çin'in yeni ipek yolu projesi, dış pazarların kilidini açmaya yönelik, rekabetçi bağlantı stratejisi olarak tanımlanabilir (Holslag, 2017). O halde Çin, Xi'nin başkanlığındaki yeni dönemde uluslararası sistemin izleyicisi değil ortağı olma yönünde bir strateji geçişi gerçekleştirmektedir.

Bu geçiş aslında Çinli ekonomistlerin ve politika belirleyicilerinin kendi iç piyasalarının sıkışıklığının ve dünya ekonomisinin istikrarsızlığının farkında olduklarının göstergesidir. Çin'in uluslararası arenada gerçekleşen konjonktür değişikliklerine karşı hızlı ekonomi politik stratejileri üretebilmesi, kütle kıvraklık ilişkisi açısından incelemeye değer ayrı bir çalışma konusu olsa da bu çalışma için de OBOR stratejisinin sürdürülebilirliğini tartışmamız açısından dikkate alınması gereken önemli bileşenlerden biridir. Çin dünya ekonomi politikasındaki konjonktür değişikliklerine bu kadar hızlı adapte olabiliyorken bu geçiş sürecinde hangi araçları kullanmayı seçtiği ve bu araçları kullanmanın stratejik ortağı Avrupa Birliği ile olan ilişkilerine etkileri bu çalışmanın

temel sorusunu oluşturmaktadır. Bu bağlamda sorunun cevabına ulaşabilmek için 4 farklı araç incelenmiştir. Bu araçlar sırası ile küresel Çin firmaları, finansman kabiliyeti, altyapı projeleri ve serbest ticaret anlaşmalarıdır. OBOR'un genel çerçevesi projenin hayata geçirilmesi ve sürdürülebilirliği açısından kullanılan araçlar yardımı ile açıklandıktan sonra bu projenin küresel ticarete etkileri AB ile Çin arasındaki uluslararası ticareti özelinde incelenmiştir. Konu ile ilgili rakamsal ve istatistiki bilgiler ortaya konmuş ve ilgili literatür taranması yapılarak çeşitli uzmanların farklı fikirleri karşılaştırmalı olarak belirtilmiştir.

1.Küresel Çin Firmaları

Küresel Çin firmaları yeni ipek yolu projesinin uygulanmasında Çin'in kullandığı araçlardan biridir. Çinli yetkililerin milli şampiyonlar olarak nitelendirdikleri bu merkezi firmalar, Çinli politika yapımcılar tarafından ekonomik güvenliğin ve uzun vadeli ekonomik büyümenin sağlanması ile birlikte, küçük firma ve yatırımcılara şemsiye görevi görerek istikrarın devamlılığını sağlayan önemli araçlardan biri olarak kabul edilmektedir (Graceffo, 2017). Bu bağlamda bu merkezi firmalar devletten aldıkları yüksek finansal destek ve devlete olan sadakatleri ile devletin ekonomik politikalarının uygulanmasında önemli bir rol üstlenmektedirler. Çin Gelişim Bankası yöneticisi OBOR ile ilgili konuşmasında "Bankamız aktif olarak ulusal ekonomik diplomasi stratejilerine hizmet etmekte ve ana projelerin uygulanmasına iştirak etmektedir." demiştir (Holslag, 2017).

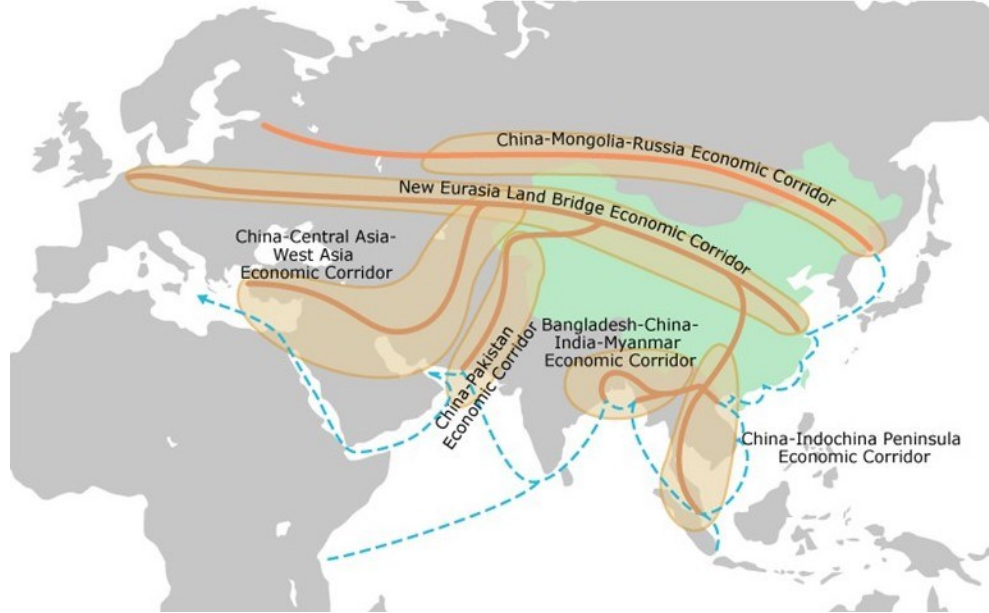
Forbes'un 2016 yılı için yayınladığı global 2000 listesinde 263 Çin firması bulunmaktadır (Forbes, 2017). Bu firmalardan ICBC (Industrial and Commercial Bank of China), Construction Bank of China listenin ilk 2 sırasını paylaşırken, Agricultural Bank of China global listenin 6. sırasında kendine yer bulmuştur (Gensler, 2017). Banka sektörü dışında kalan diğer firmalar özellikle teknoloji ve enerji sektörlerinde global anlamda rekabet edebilecek konumda kendilerini göstermişlerdir (Gensler, 2017). Milli şampiyonlar özellikle işsizliğin azaltılması, yeni iş kollarının oluşturulması, teknolojik atılımların gerçekleştirilmesi ve geniş çerçevede uygulanabilirliği ile hem iç piyasada hem de küresel anlamda rekabet üstünlüğü oluşturmak amacı ile devlet tarafından desteklenmektedirler. Bazı markalar da bu anlamda özellikle seçilerek verilen destekler sayesinde milli şampiyonlar statüsüne taşınmaktadırlar (Graceffo, 2017). Bu sayede küresel anlamda rekabet avantajı yetkinliği kazandırılmak hedeflenmektedir. Örnek

olarak Huawei firması devlet desteği sayesinde akıllı telefon pazarında teknolojik olarak küresel anlamda rekabet edebilir düzeye ulaşmış, üretim kapasitesi olarak da dünyanın en büyük üreticilerinden biri haline gelmiştir (Graceffo, 2017). Teknolojik gelişmelerin ekonomik gelişmelerin ekonomik büyümenin en önemli belirleyicilerinden biri olduğunun farkına varan Çin hükümeti 2006 yılında teknolojik üretim yapan firmaları desteklemeye yönelik politikalar üretmeye başlamıştır (Zhu, 2006). Bu doğrultuda ilgili yerel firmalara daha fazla kamu sözleşmeleri vererek finansal olarak rahatlamalarını ve bunun sonucu olarak araştırma ve geliştirmeye daha fazla bütçe ayırabilmelerini planlamıştır. Örneğin yukarıda da bahsedilen Huawei firmasına ülke genelinde telekomünikasyon alt yapısının kurulması görevi verilmiştir (Graceffo, 2017). Bu devlet işinin getirdiği finansal rahatlık Huawei firmasının Çin başta olmak üzere Hindistan ve Amerika Birleşik Devletlerinde araştırma ve geliştirme merkezleri kurma fırsatını vermiş ve günümüzde firmayı dünyanın en büyük telekomünikasyon firması haline gelmesinde başrol oynamıştır. Günümüzde de Huawei firması yeni telekomünikasyon sistemlerinin geliştirilmesi ve uygulanması konusunda Çin hükümeti ile yakın ilişkiler halindedir (Furchtgott-Roth, 2017).

2. Altyapı Projeleri

Yeni İpek Yolu çerçevesi içerisinde tanımlanan ve gerçekleştirilmesi için adımlar atılan ticaret koridorları kapsayıcılığı açısından oldukça Şekil 1'de görüldüğü üzere etkin yollar oluşturulmuştur. Vietnam ve Laos ile demiryolu bağlantısı Güneydoğu Asya'ya yönelik bir kuzey-güney koridorunun parçası olarak görülmektedir (Holslag, 2017). Bu hat ile birlikte Vietnam, Laos, Kamboçya, Tayland, Myanmar, Singapur ve Malezya birbirine bağlanması ve Çin ile ASEAN ülkeleri arasındaki ticaretin arttırılması hedeflenmektedir. Bu koridor Çin-Hindini Yarımadası Ekonomik Koridoru (CICPEC) olarak adlandırılmıştır. Myanmar ve Bangladeş'e oluşturulacak ulaşım koridoru 32 Asya ülkesini birbirlerine ve Avrupa'ya bağlayan Asya Karayolu projesinin bir parçası olarak göze çarpmaktadır. Bangladeş, Çin, Hindistan ve Myanmar (BCIMEC) Ekonomik Koridoru olarak adlandırılmıştır. Çin'in kuzeybatısında Kashgar şehriden başlayarak Pakistan'ın Gwadar şehriden son bulan 3000 km'lik Çin-Pakistan Ekonomik Koridor'u (CPEC) kuzeyinde OBOR'un karasal yollarının birleşim noktalarını oluştururken, güneyinde yine OBOR çatısı altında Çin tarafından sunulan 21. Yüzyıl Deniz İpek Yolu projesinin de bağlantı noktası konumunda olduğundan özel bir öneme

sahiptir. Kapsadığı otoyol, demiryolu, boru hatları ve optik kablo hatları projeleri ile OBOR'un en önemli koridoru konumundadır.

Şekil 1. OBOR Ekonomik Koridorları
Kaynak: <http://china-trade-research.hktdc.com>

Çin-Orta Asya-Batı Asya Ekonomik Koridoru (CCWAEC) Çin ile Arap Yarımadası arasında gerçekleştirirken, Çin'in Xinjiang eyaletinden başlayan etap, Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan, Özbekistan ve Türkmenistan olmak üzere 5 Orta Asya ülkesini kapsamakta ve 17 ülkeyi kapsayan Ortadoğu bölümüne ulaşmaktadır. Çinlilerin OBOR projesinde Batı Asya olarak adlandırdıkları bu bölüm İran, Suudi Arabistan ve Türkiye gibi ülkeleri de kapsayarak projenin Çin'i Avrupa'ya bağlayan ikinci etabı olarak görülmektedir. Çin-Moğolistan-Rusya Ekonomik Koridoru (CMREC) 2014 yılı Eylül ayında Tacikistan'ın başkenti Duşanbe'de gerçekleştirilen 3'lü görüşmelerde ilk olarak gündeme getirilmiş ve 23 Haziran 2016'da 3 ülkenin de projeye imza atması ile sonuçlanarak, OBOR çerçevesi içerisinde şekillendirilmiş ve uygulamaya geçirilmiş ilk çok uluslu işbirliği niteliği taşımaktadır. Yeni Avrasya Kara Köprüsü (NELB) ise Pasifik ve Atlantik'i karayolu ile birbirlerine bağlayan uluslararası öneme sahip bir geçittir. Rusya en doğusunda bulunan önemli liman şehri Vladivostok'dan başlayan ilk etap tüm Sibiryayı geçerek Moskova'ya ve buradan da Batı Avrupa'ya bağlanmaktadır. İkinci etap ise Çin'in kuzeydoğusundaki liman şehirleri olan Lianyungang ve Rizhao'dan başlayarak Avrupa'da Hollanda'nın Rotterdam ve Belçika'nın Antwerp şehirlerine ulaşmaktadır. Kazakistan, Rusya, Belarus, Polonya ve Almanya gibi ülkeleri

kapsayan bu koridor kıtalararası olarak 30 üzerinde ÷lkeye hizmet etmesi planlanmaktadır. Günümüzde Chongqing-Xinjiang-Avrupa demiryolu Polonya üzerinden Almanya'nın Duisburg şehrine ulaşmakta, Yiwu-Xinjiang-Avrupa demiryolu ise Madrid'e ulaşmakta ve hâlihazırda hizmete açılmış durumdadır.

3.Finansman Kabiliyeti

Çin'in OBOR stratejilerini uygulamaya koyabilmesindeki en önemli aracı, geniş kapsamlı projeler için kredi sağlayabilme kabiliyeti olarak gör÷lmektedir (Holslag, 2017). Çin'in yeni İpek Yolu projesinin gerçekleştirilebilmesi için gerekli finansmanı nasıl sağlayacağını analiz edebilmek için projelerin finansmanı için gerekli kredileri verecek olan kurumsal yapılanmasının incelenmesi gerekmektedir. Bu noktada kurumlar, çok uluslu finansal kurumlar ve milli finansal kurumlar olmak üzere 2 ana başlığa ayrılmaktadırlar. Çok uluslu kurum olarak Asya Altyapı Yatırım Bankası (AAYB) ortaya çıkmaktadır. Çin tarafından 2015 yılında kurulan bankaya 29,8 milyar dolar sermaye yatıran Çin, %31,3'lük sermaye payı ile de bankanın en büyük ortağı konumundadır. Çin'i %8,8'lik pay ile Hindistan, %6,88 ile de Rusya izlemektedir (AIIB, 2017). Toplam 95 milyar dolarlık güçlü sermaye yapısı ile benzer amaçlarla Japonya ve Amerika Birleşik Devletleri öncülüğünde kurulmuş olan Asya Kalkınma Bankası'na alternatif oluşturmaktadır (Holslag, 2017). OBOR kapsamındaki çoğu ÷lkenin yanında AB üyesi ÷lkelerin de bankaya sermaye yatırarak ortak olmuş olmaları projenin geleceğı ve sürdürülebilirliğı açısından önemlidir. Bu kurumun Çin'in öncülüğünde kurulması Dünya kamuoyunda, Çin'in Dünya Bankası'na alternatifi olarak da algılanmaktadır (Economist, 2014). Ulusal kurumları incelediğimizde ise Çin Kalkınma Bankası'nın (Ç.K.B) 2015 yılı itibariyle projelere 127 milyar dolar (CDB, 2017) kredi sağladığı bilinmektedir. Banka OBOR çerçevesi içerisinde 60 ÷lkede 900 projeye toplamda 890 milyar dolar finansman ayıracağını bildirmiştir (Yini, 2015). Bunların dışında Çin Exim Bankası 100 milyar dolar (Eximbank, 2017), CITIC 102 milyar dolar (CITIC, 2017), ICBC 67,4 milyar dolar (ICBC, 2017), ABC 30 milyar dolar (ABC, 2017) kredi finansmanı sağladıklarını bildirmişlerdir. Rakamsal verilerden de anlaşılacağı gibi projenin gerçekleştirilmesinde Çin'in ulusal kurumlarının sağlamış olduğu finansman projede büyük payı oluşturmaktadır.

4.Serbest Ticaret Anlaşmaları

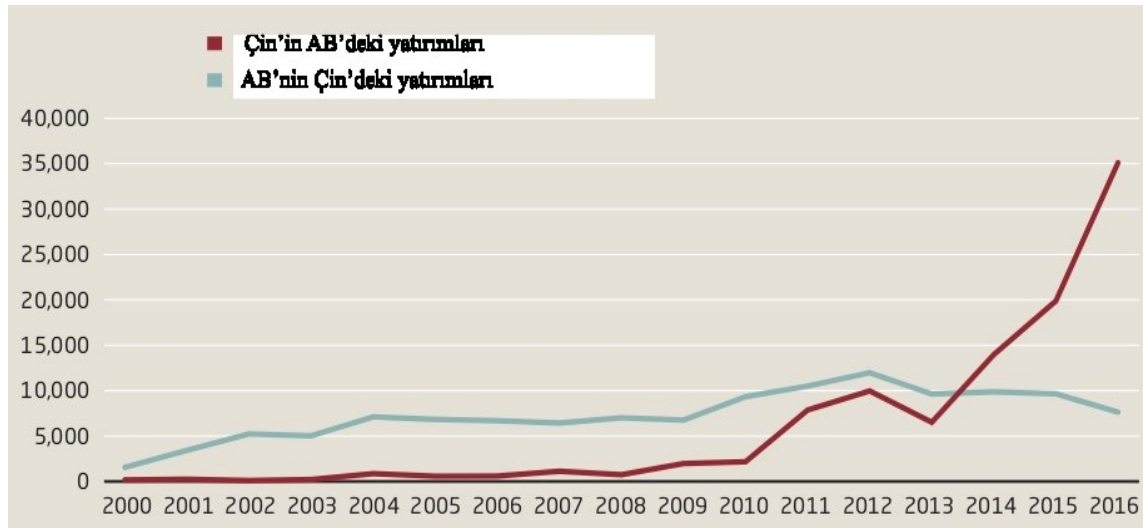
Kuşak Yol Projesi'nin uluslararası anlamda birincil hedefinin geniş kapsamlı bölgesel bir altyapı ve ağ kurma girişimi olduğu düşünüldüğünde proje kapsamındaki ülkeler arasındaki ticaret bariyerlerinin kaldırılması projenin sürdürülebilirliği açısından önemli bir rol oynamaktadır. Bunun farkında olan Çin hükümeti proje kapsamındaki ülkelere özellikle sınır komşusu olduğu ülkelerden başlayarak serbest ticaret anlaşmaları yapmaya aktif olarak çaba göstermektedir. Çin başkanı Xi Jin Ping'in Mayıs 2017'de Pekin'de düzenlenen Kuşak Yol Girişimi Forum'unda ekonomik küreselleşmenin sekteye uğramasına ve küresel boyutta korumacı ekonomik politika eğilimlerine dikkat çekmesi ve küresel boyutta serbest ve kapsamlı ticaret politikalarını destekleyeceklerini belirtmesi, yukarıda belirtilen serbest ticaret anlaşmaları çabalarının gerçekliğini desteklemektedir (Griffiths, 2017).

Çin ile Pakistan arasında 2007 yılının Temmuz ayından itibaren geçerli olan serbest ticaret anlaşması, 2017 yılının Eylül ayında yapılan ikili görüşmelerle genişletilmiştir. Pakistan özellikle önem arz eden 70 adet ihracat ürününün Çin pazarında erişilebilirliği üzerine Çin'den imtiyazlar talep etmiş ve olumlu yanıt almıştır (China-briefing, 2017). Gerek Çin'in ASEAN ülkeleri ile yapmış olduğu geniş çaplı ticaret anlaşmaları gerekse de Pakistan-Çin Ekonomik Koridorunun OBOR projesi içerisindeki önemi Çin'in ticari isteklerine olumlu cevap vermesi konusunda etkili olan etmenlerdir (China-briefing, 2017). Pakistan ile benzer şekilde Maldivlerle de ikili görüşmeler 2017 yılının Eylül ayında olumlu sonuçlanmıştır. Maldivler tek ihraç ürünü olan balık ihracatı konusunda Çin pazarına erişim kolaylıkları talep etmiştir. Maldivler 2011 yılında balık ihracatının vergi muafiyeti ile ilgili Avrupa Birliği ile de benzer bir ticaret anlaşması imzalamıştır. Avrupa Birliği benzer anlaşmaları az gelişmiş ülkelerin geliştirilmesini sağlamak amacı ile uygulamaktadır (China-briefing, 2017). Çin-Nepal, Çin-Sri Lanka, Çin-Bangladeş arasında ikili ticaret anlaşmaları konusunda görüşmeler devam etmektedir. Hindistan ile Çin arasındaki görüşmeler ise Hindistan'ın ihtiyatlı Çin politikalarından dolayı yavaş ilerlemektedir (Shephard, 2017). Ancak yine Çin tarafından sunulan Bölgesel Genişletilmiş Ekonomik Ortaklık projesi ile ilgili görüşmelere Hindistan iştirak etmektedir. ASEAN üyesi 10 ülkeye ek olarak Avustralya, Çin, Hindistan, Japonya, Güney Kore ve Yeni Zelanda'yı kapsayan ve bölgesel serbest ticareti amaçlayan proje için de görüşmeler devam etmektedir (ASEAN, 2016).

5.AB ve Çin İlişkilerinde Fırsatlar ve Tehditler

Çin'in dış politika öncelikleri içerisinde son 40 yılda gerek kendi iç modernizasyonunu sağlamak gerekse çok kutuplu küresel düzen içerisinde denge unsuru olarak değerlendirmek açısından Avrupa her zaman önemli bir yere sahip olmuştur. Son 14 yıl boyunca AB, Çin'in en büyük ticari ortağı konumundadır. 2015 yılında AB ile Çin arasındaki ticaret hacmi 600 milyar doları aşmıştır (AB Komisyonu Uluslararası Ticaret İstatistikleri, 2017). Çin'in 1,4 milyarlık nüfusu ile AB'nin 500 milyonluk nüfusu, hem satın alma gücüne göre küresel boyutta en büyük iki pazarını oluşturmakta, hem de toplam gayrisafi milli hasılda küresel üretimin üçte birini karşılamaktadırlar. Bununla birlikte AB ve Çin arasında herhangi bir jeopolitik çatışma alanı bulunmamakta ve uluslararası ilişkilerde çok taraflılık ilkesini benimsemektedirler (China's Policy Paper on the EU, 2014). Bu da AB ve Çin arasında uluslararası ticaret ilişkilerini ikili ilişkilerin merkezine yerleştirmektedir.

AB-Çin ilişkilerinde ikili ticaret boyutunun yukarıda ifade edilen şekilde yüksek hacimlere ulaşması, doğrudan yabancı yatırımları da ilişkilerin önemli bir parçası haline getirmiştir. Özellikle 1980'li yıllardan itibaren çok uluslu Avrupa firmaları Çin'de çok fazla yatırım yapmış, Çin ekonomisinin tüketim, hizmet ve teknoloji odaklı ekonomiye dönüşüm sürecine katkıda bulunmuşlardır.

Şekil 2. Çin-AB(28 Ülke), 2000-2016 karşılıklı doğrudan yatırımlar (Milyon Euro)

Kaynak: Mercator Institute for China Studies, Berlin

Son yıllara gelene kadar Avrupa'daki Çin yatırımları çok fazla sayılmazken, Şekil 2'de görüldüğü gibi Kuşak Yol Girişimi ile birlikte çok hızlı artış göstermiştir. Bu durum AB için yeni fırsatlar sunmakla birlikte aynı zamanda yeni tehditleri de beraberinde getirmektedir. Çinli firmalar AB üyesi ülkelerde, 2016 yılında bir önceki yıla oranla %77 artış ile toplamda 35 milyar euro (42,5 milyar dolar) direk yatırım yapmışlardır (Hanemann & Huotari, 2017). İktisadi devlet teşekkülü konumunda bulunan ChemChina firmasının 2015 yılında araç lastiği üreticisi İtalyan Pirelli firmasını 7 milyar dolar karşısında satın alması ilgili yıl içerisindeki yatırımların büyük bölümünü kapsamaktaydı. Ancak 2016 yılındaki Çin yatırımları incelendiğinde daha küçük çaplı ancak sayıca daha fazla firmanın yatırımcı olarak AB'ye geldiğini ve firmalarının çoğunluğunu özel şirketlerin oluşturduğunu görmekteyiz. 2015 yılında yapılan yatırımların sadece %30'u özel şirketler tarafından gerçekleştirilmişken 2016'da bu oran %74 olmuştur (Hanemann & Huotari, 2017). Yatırımların niteliği, bu çalışmanın Kuşak Yol Projesinin araçlarının incelendiği bölümünde açıklanan, milli şampiyonların oluşturulması ve finansman kabiliyeti araçlarının birbirlerini tamamlayıcı nitelikleri ile doğrudan ilintilidir. 2016 yılında AB'de en büyük Çinli yatırımı, teknoloji firması Tencent'in Finlandiyalı oyun geliştiricisi yazılım firması olan Supercell'i 6,7 milyar euro karşılığında satın alması olmuştur. Diğer önemli yatırımlar ise; Midea firmasının Alman robot teknolojileri üreticisi KUKA'ya 4,4 milyar euro'ya, HNA firmasının uçak kiralama şirketi olan Avolon'u 2,3 milyar euro'ya, Ctrip firmasının İngiliz seyahat platformu Skyscanner'i 1,6 milyar euro'ya satın almaları olmuştur. Buna karşılık aynı dönemde AB ülkelerinin Çin'deki toplam yatırımları 8 milyar euro seviyesinde kalmıştır (Hanemann & Huotari, 2017). AB yatırımlarının düşük seviyede kalmasının ana nedenleri ekonomik büyümedeki küresel yavaşlama, Çin pazarındaki üretim kapasitesi fazlası ve marj düşüklüğü olarak gözükmektedir. Çin hükümetinin resmi ve resmi olmayan yöntemlerle yabancı şirketlerin pazar erişimine dair engellerini sürdürmesi de önemli bir sebep olarak gözükmektedir. Brüksel'de 12-15 Aralık 2017'de gerçekleşen AB-Çin Yatırım Anlaşması görüşmelerinde de ana konulardan birini bu konu oluşturmuştur (The 16th round of the EU-China investment agreement negotiations, 2017).

Çin yatırımlarının özellikle ileri teknoloji üreten Avrupa firmalarına, liman, enerji ve altyapı projelerine yoğunluklu olarak yönelmiş olması Avrupa'da güvenlik kaygılarına

ilişkin tartışmaların başlamasına sebep olmuştur. Çin Genel Nükleer Şirketi'nin İngiltere'nin Hinkley Point Nükleer tesisine yaptığı yatırımlar, yine İngiliz bilgi teknolojileri operatörü Global Switch'in Çinli bir konsorsiyum tarafından satın alınması, Yunanistan limanı Piraeus'un ve yine Yunanistan elektrik dağıtım operatörü ADMIE'nin Çinli firmalara satışının gerçekleşmiş olması gibi milli güvenliği doğrudan ilgilendiren sektörlere ilişkin Çinli yatırımları kapsamaktadır (Hanemann & Huotari, 2017). Doğu Avrupa'daki Çin yatırımları Batı Avrupa'ya oranla düşük ve sınırlı kalmıştır. Ancak Çin ve 16 Orta ve Doğu Avrupa girişimi (16+1) Kuşak Yol Projesi kapsamında hayata geçirilmiş ve işbirliği kapsamında Çin tarafından çeşitli yatırım çalışmalarına başlanmıştır (Xinhua, 2017). Çin'in Çekya finansal sektöründe yaptığı yatırımlar ve planlanan Budapeşte-Belgrat demiryolu hattı örnek olarak gösterilebilir (Xinhua, 2017).

Sonuç

Potansiyel olarak 60 ülkeyi ve 4 milyar nüfusu kapsayan ve günümüzde küresel gayrisafi milli hasılanın 3’de 1’ini oluşturan OBOR çok geniş kapsamlı bir girişimdir. Ekonomik olarak birçok fırsatı içerisinde bulundurması açısından uluslararası ticaretin gelişmesi için önemli bir adım olmakla birlikte, jeopolitik olarak birçok riski ve çatışma noktasını da bünyesinde barındırmaktadır. Özellikle girişim kapsamındaki projelerin gerçekleştirilmesi için kullandıkları araçların hacimsel büyüklüğü ve son 2 yılda saldırganlaşan yatırımlar Çin’in yumuşak güç oluşturmaya temel hazırlamaktadır (Holslag, 2017). Çin’in ekonomik diplomasi yolu ile karar vericileri etkileyen unsurları etkileyerek bir etki alanı oluşturduğu düşünülmekte ve bu tür bir etki alanını batılı literatür keskin güç olarak tanımlamaktadır (Economist, 2017). AB açısından özellikle dış politika alanında tek ses olamama kaygısı oluşmuştur. Güney Çin Denizi ile ilgili tahkim kararlarına yönelik AB’den farklı görüşlerin gelmesi bu kaygıları destekleyici niteliktedir (Emmott, 2016). Bununla birlikte AB’nin OBOR kapsamındaki ülkelerle olan ticaretinde uzun vadede düşüş yaşanabileceği ve Çin’in komşu ülkelerinden başlayarak bölgesel olarak uluslararası ticaret standartlarında kendi lehine değişiklikler talep edebileceği de AB’nin kaygıları arasında yer almaktadır. Avrupa Komisyonu’nun 2016 yılında yayınladığı Yeni Çin Strateji ’si raporunu “karşılıklı fayda” ve “uluslararası kurallar çerçevesi” olarak iki temel üzerinde şekillendirmiş olması bu kaygıların gerçekliğini gösterir niteliktedir (AB Çin Delegasyonu, 2016). OBOR girişimi Çin açısından en büyük ticari ve stratejik ortağı olan AB ile birlikte küresel ticaretteki etkisini arttırabilecek ve konumunu dengeleyebilecek hamleleri (Bing, 2014), AB için ise 2008 sonrası duraklayan ekonomisi için toparlayıcı fırsatları içermektedir. Çin’in iç pazarında ticari bariyerler ve korumacı politikalar konusunda yapacağı kademeli yeni düzenlemeler, güçlü ekonomik araçlarını kullanımındaki şeffaflık politik kaygıları azaltmakla birlikte, OBOR’un küresel ticarete katkısı ve sürdürülebilirliği açısından belirleyici olacaktır.

Kaynakça

(2017, 06 08). 11 13, 2017 tarihinde Citic Group:

<http://www.citicgroup.com.cn/iwcm/null/null/ns:LHQ6LGY6LGM6MmM5NDkzOTU1YzdlNjBkZDAxNWM4NmUxY2MzYzAwNWEscDosYTosbTo=/show.vsm1> adresinden alındı

(2017, 05 15). 11 13, 2017 tarihinde icbc: <http://www.icbc.com.cn/icbc/工行风貌/工行快讯/易会满深入推进一带一路金融常态化合作.htm> adresinden alındı

AB Çin Delegasyonu. (2016, Haziran 22). 11 13, 2017 tarihinde Elements for a new EU strategy on China: http://eeas.europa.eu/archives/delegations/china/documents/more_info/eu_china_strategy_en.pdf adresinden alındı

AB Komisyonu Uluslararası Ticaret İstatistikleri. (2017, Kasım 16). 11 25, 2017 tarihinde <http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/countries/china/> adresinden alındı

ABC. (2017, 05 16). 11 13, 2017 tarihinde http://www.abchina.com/cn/AboutABC/nonghzx/Media/201705/t20170516_1069845.htm adresinden alındı

AIIB. (2017). 12 25, 2017 tarihinde Members and Prospective Members of the Bank: <https://www.aiib.org/en/about-aiib/governance/members-of-bank/index.html> adresinden alındı

ASEAN. (2016, 10 03). 11 13, 2017 tarihinde Regional Comprehensive Economic Partnership (RCEP): http://asean.org/?static_post=rcep-regional-comprehensive-economic-partnership adresinden alındı

Bing, F. (2014). 一带一路:全球发展的中国逻辑 (Kuşak Yol: Çin düşüncesinde küresel gelişmenin mantığı). Pekin: 中国民主法制出版社有限公司.

CDB. (2017). http://www.cdb.com.cn/xwzx/mtjj/201610/t20161031_3742.html adresinden alınmıştır

China-briefing. (2017, 10 08). 11 13, 2017 tarihinde China's Free Trade Agreements in South Asia: <http://www.china-briefing.com/news/2017/10/11/chinas-free-trade-agreements-in-south-asia.html> adresinden alındı

China's Policy Paper on the EU. (2014, Nisan 02). 11 13, 2017 tarihinde China's Policy Paper on the EU: Deepen the China-EU Comprehensive Strategic Partnership for Mutual Benefit and Win-win Cooperation: http://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjdt_665385/wjzcs/t1143406.shtml adresinden alındı

CITIC. (2017, 06 08). 11 13, 2017 tarihinde <http://www.citicgroup.com.cn/iwcm/null/null/ns:LHQ6LGY6LGM6MmM5NDkzOTU1YzdINjBkZDAxNWM4NmUxY2MzYzAwNWEscDosYTosbTo=/show.vsm> adresinden alındı

Du, D., & Ma, Y. (2015). 一带一路: 中华民族复兴的地缘大战略 ("Kuşak Yol : Çin'in yükselişinin büyük jeo stratejisi" Çince). Geographical Research, 34(6).

Economist. (2014, Kasım 11). 11 13, 2017 tarihinde Why China is creating a new "World Bank" for Asia: <https://www.economist.com/blogs/economist-explains/2014/11/economist-explains-6> adresinden alındı

Economist. (2017, Aralık 14). How China's "sharp power" is muting criticism abroad. 12 25, 2017 tarihinde <https://www.economist.com/news/briefing/21732545-and-stealthily-trying-shape-public-opinion-its-favour-how-chinas-sharp-power-muting> adresinden alındı

Emmott, R. (2016, Temmuz 14). EU's silence on South China Sea ruling highlights inner discord. 11 13, 2017 tarihinde <https://www.reuters.com/article/southchinasea-ruling-eu/corrected-eus-silence-on-south-china-sea-ruling-highlights-inner-discord-idUSL8N1A01TV> adresinden alındı

Eximbank. (2017). 11 13, 2017 tarihinde http://www.eximbank.gov.cn/tm/nineteen/list_1198_30369.html adresinden alındı

Forbes. (2017). 12 13, 2017 tarihinde The World's Biggest Public Companies: <https://www.forbes.com/global2000/list/#country:China> adresinden alındı

Furchtgott-Roth, H. (2017, Mayıs 08). Chinese Government Helps Huawei with 5G. 01 02, 2018 tarihinde Forbes:

<https://www.forbes.com/sites/haroldfurchtgottroth/2017/05/08/chinese-government-helps-huawei-with-5g/#2edfafac6bae> adresinden alındı

Gensler, L. (2017, Mayıs 24). Forbes. 12 13, 2017 tarihinde Global 2000: The Largest Companies In China In 2017:

<https://www.forbes.com/sites/laurengensler/2017/05/24/2017-global-2000-the-largest-companies-in-china/#c25c47767c3c> adresinden alındı

Graceffo, A. (2017, Mayıs 15). China's National Champions: State Support Makes Chinese Companies Dominant. Aralık 8, 2017 tarihinde ForeignPolicyJournal:

https://www.foreignpolicyjournal.com/2017/05/15/chinas-national-champions-state-support-makes-chinese-companies-dominant/#_edn2 adresinden alındı

Griffiths, J. (2017, Mayıs 15). China's Xi positions himself as free trade and climate champion. 11 13, 2017 tarihinde <http://edition.cnn.com/2017/05/15/asia/china-free-trade-protectionism-trump/index.html> adresinden alındı

Hanemann, T., & Huotari, M. (2017). RECORD FLOWS AND GROWING IMBALANCES: Chinese Investment in Europe in 2016. Berlin: Mercator Institute for China Studies.

Holslag, J. (2017). How China's New Silk Road Threatens European Trade. The International Spectator, 52(1), s. 46-60.

ICBC. (2017, 05 15). 11 13, 2017 tarihinde <http://www.icbc.com.cn/icbc/工行风貌/工行快讯/易会满深入推进一带一路金融常态化合作.htm> adresinden alındı

Shephard, W. (2017, 06 25). How India Got Wrapped Up In China's Belt And Road Initiative, Despite Opposing It. 11 13, 2017 tarihinde Forbes.com: <https://www.forbes.com/sites/wadeshepard/2017/06/25/china-now-has-india-wrapped-up-in-its-belt-and-road/#39d6df28227f> adresinden alındı

The 16th round of the EU-China investment agreement negotiations . (2017, Aralık 20). Aralık 25, 2017 tarihinde

http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/december/tradoc_156520.pdf adresinden alındı

The 16th round of the EU-China investment agreement negotiations. (2017, Aralık 20). 12 25, 2017 tarihinde http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/december/tradoc_156520.pdf adresinden alındı

Wang, Y. (2007). 世界是椭圆的: 亡月未来国际秩序展望 ("Dünya Ovaldır: Uluslararası Sistemin Geleceği" Çince. Şangay: Tonjipress.

Xinhua. (2017, 12 31). 01 04, 2018 tarihinde President Xi delivers New Year speech vowing resolute reform in 2018: http://www.xinhuanet.com/english/2017-12/31/c_136863397.htm adresinden alındı

Xinhua. (2017, 11 28). 01 03, 2018 tarihinde Spotlight: China, CEEC cooperation a model to advance Belt and Road Initiative: http://www.china-ceec.org/eng/zdogjhz_1/t1514493.htm adresinden alındı

Yini, H. (2015, Haziran 10). 11 13, 2017 tarihinde telegraph.co.uk: <http://www.telegraph.co.uk/news/world/china-watch/business/china-billion-dollar-belt-road-initiative/> adresinden alındı

Zhu, L. (2006, Eylül 09). 12 13, 2017 tarihinde http://www.gov.cn/english/2006-02/09/content_183426.htm adresinden alındı